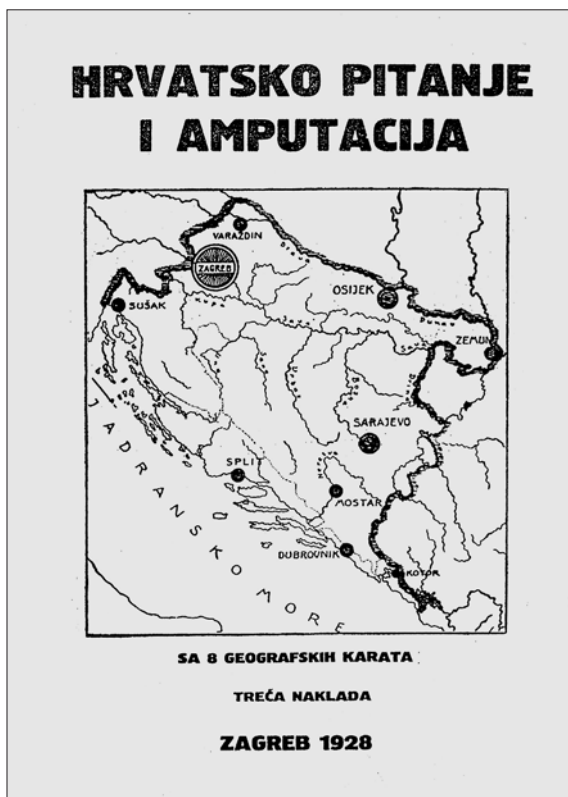

Pilar o izlasku Hrvatske iz Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1928. godine

Još prije završetka Prvoga svjetskog rata u studenome 1918., Austro-Ugarska Monarhija nestala je s političkoga zemljovida Srednje Europe, prepuštajući svoje mjesto državama koje su nastale na njezinim ruševinama. Tzv. južnoslavensko pitanje »riješeno« je izvan Monarhije, a sve su se hrvatske pokrajine, uključujući Bosnu i Hercegovinu, zajedno s većim dijelovima slovenskih zemalja i Vojvodinom, našle u kratkovjekoj Državi Slovenaca, Hrvata i Srba (listopad-prosinac 1918.), koja se žurno ujedinila s kraljevinama Srbijom i Crnom Gorom u Kraljevstvo (Kraljevinu) Srba, Hrvata i Slovenaca (1. prosinca 1918.) pod vlašću srbijanske dinastije Karadorđevića.

Nakon atentata na zastupnike Hrvatske seljačke stranke (HSS) u beogradskoj Narodnoj skupštini (20. lipnja 1928.) i rezolucije Seljačko demokratske koalicije (1. ko-

Brošura
V. S. Cihlara

lovoza 1928.) te smrti Stjepana Radića (8. kolovoza 1928.), dr. Ivo Pilar je, kako proizlazi iz sačuvanoga koncepta pisma datiranog u Zagrebu 12. kolovoza 1928., smatrao potrebnim obratiti se dr. Anti Trumbiću, predsjedniku Hrvatske federalističke seljačke stranke (HFSS), koja se tada s Hrvatskom strankom prava i skupinom dr. Stjepana Buća nalazila u III. Hrvatskom bloku i dr. Jurju Krnjeviću, jednom od prvaka HSS-a, kao relevantnim političkim predstavnicima hrvatskoga naroda. No, pismo nije bilo odaslano na njihove adrese.

Držeći da ima što reći o političkoj orijentaciji hrvatskoga naroda u trenutku kada je unutarnja kriza Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca dosegla točku na kojoj se počelo otvoreno govoriti o opravdanosti njezina postojanja te najavljivalo moguću amputaciju dijelova hrvatskih zemalja od ostatka države u kojem su Srbi, navodno, činili većinu, Pilar je uredništvu *Hrvata*, glavnom glasilu HFSS-a, možda uputio *Exposé glede pitanja izlaska Hrvata iz Kraljevine S.H.S.*, koji je napisan neposredno nakon Radićeve smrti. U popratnom je pismu, datiranom u Zagrebu 17. listopada 1928., među ostalim obrazložio svoj naum da se obrati uredništvu glasila stranke kojoj je u tom času pripadao.

Zlatko Matijević